

[Boris Pavelić](#)

┌ Pon, 12/12/2022 - 11:19

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Boris Pavelić](#)

┌ Pon, 12/12/2022 - 11:19

-
-
-

[Ratno silovanje neće prestati dok i muškarci ne prihvate odgovornost za zaustavljanje tih zločina](#)

“Pišem o silovanju u ratu, kao aktivista mirovne grupe 'Žene u crnom', jer: Ja sam biološki muškarac. Kao muškarac, imam odgovornost za privilegije koje imam, odnosno imam stav da sam odgovoran pred 'socijalnim značenjem moje anatomije'. Jedan od etičkih principa mirovne politike 'Žena u crnom' jeste 'Ne u moje ime', te

u skladu sa tim imam odluku da se borim protiv onog što drugi muškarci rade ženama i u moje ime.” To je citat uvodnog dijela teksta “Govoreći neizrecivo: grijeh šutnje ili rizik govora (o zločinu silovanja u ratu i pravu)” Miloša Uroševića, aktivista feminističke organizacije za ljudska prava 'Žene u crnom' iz Beograda, objavljenog u zborniku “Ratni zločin silovanja – čitanka”, koji su 'Žene u crnom' objavile 2013. u Beogradu.

Stav Miloša Uroševića precizno definira jedan od ključnih uvjeta za prekid silovanja u ratu, tog ratnog paroksizma nasilja nad ženama u miru: ono neće biti prekinuto dok muškarci ne postanu svjesni vlastite odgovornosti za “privilegije koje imaju”, i dok društvo ne stasa do vrijednosti koje bi ih potakle da se “bore

protiv onog što drugi muškarci rade ženama i u njihovo ime”. Rat u bivšoj Jugoslaviji pokazao je da smo od toga, nažalost, još jako daleko: usprkos tome što je međunarodna kaznena pravda nakon toga rata – kao i onog u Ruandi - učinila stanovite iskorake, pa je silovanje u ratu, prvi put u povijesti, pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju proglašeno ratnim zločinom, brigu o preživjelima uvelike su vodile žene, kao što su pretežno žene i danas uporne u razbijanju javne šutnje o “zločinu protiv žena”, koja takvu vrstu nasilja uvijek iznova obavlja. Miloš Urošević piše: “Ako govorimo o istoriji silovanja u ratu, mi se nalazimo u prostoru ćutnje, u ćutanju koje okružuje muško nasilje nad ženama. U ćutnji koju niko nije doveo u pitanje. U ćutnji smo nepostavljenih pitanja, neimenovanih zločina. U ćutnji smo nepriznavanja ženskih iskustava vezanih za rat. U ćutnji smo patrijarhalne tiranije koju možemo čuti jedino kada se ona prekida. U ćutnji smo koja znači da bol postoji.”

Godinama je šutnja prekrivala i ratna silovanja u Hrvatskoj, usprkos tome što su ženske udruge s istinom pokušavale prodrijeti do javnosti. “U Hrvatskoj su ratna silovanja bila manje sistematična i priča o njima je prošla gotovo nezapaženo”, napisala je novinarka Cyrille Cartier u svom članku “Dugo odgađani korak u pravom smjeru” iz 2015. godine, koji je objavila u povodu usvajanja Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu u Hrvatskom saboru. “Samo je šest žrtava, od čega dva muškarca, prijavilo silovanje i dobilo prava u skladu sa Zakonom o braniteljima. Još ih je deset dobilo odštetu na temelju Zakona o civilnim žrtvama rata, za čiju prijavu je krajnji rok istekao prije nekoliko godina. Sve u svemu, samo je 60 slučajeva prošlo kroz državni ured. Šutnja, nedostatak institucionalne i vladine podrške te neprekidna stigma dodali su još veći teret onima koji su preživjeli silovanja”, napisala je Cartier.

Utoliko, usvajanje tog Zakona u Hrvatskoj je preživjelima seksualnog nasilja uistinu omogućilo da dobiju društveno priznanje patnje koju su pretrpjele, ili pretrpjeli, te je otvorilo priliku za snaženje javne svijesti o nužnosti pomoći žrtvama i obavezi suzbijanja nasilja nad ženama, u svim njegovim oblicima. I taj propis, međutim, vjerojatno ne bi bio usvojen da nije bilo angažmana žena: preživjelih, aktivistkinja, stručnjakinja...

U studenom ove godine navršava se trideseta obljetnica osnutka Centra za žrtve rata iz Zagreba, organizacije koja postoji i danas, s misijom, kako stoji na web stranici Centra, “dokidanja muškog/patrijarhalnog nasilja nad ženama i dokidanja tolerancije u odnosu na takvo nasilje, ostvarivanja ženskih ljudskih prava i osnaživanja pozicije žena u društvu na svim nivoima.” Centar za žrtve rata osnovalo je nekoliko feminističkih organizacija iz Zagreba: Ženski lobby Zagreb, Autonomna ženska kuća Zagreb – valja naglasiti, prva sigurna kuća u cijelom dotadašnjem socijalističkom svijetu - Nezavisni savez žena Hrvatske, Ženski informativno-dokumentacijski centar Hrvatske i Antiratna kampanja Hrvatske. “Centar smo izgradile na iskustvima ženskog i mirovnog pokreta u kojem su osnivačice Centra bile aktivne: Sekcija ‘Žena i društvo’, Ženska grupa Trešnjevka, SOS telefon – Ženska pomoć sada, Autonomna ženska kuća Zagreb i Antiratna kampanja Hrvatske”, objašnjava se na web stranici Centra. “Važna iskustva u izgradnji civilnog društva osamdesetih godina prenijele smo u ratni kontekst našeg djelovanja organizirajući brojne aktivnosti: psiho-socijalnu i direktnu pomoć ženama (savjetovanje, grupe samopomoći, smještaj, terapija, pravna pomoć, humanitarna pomoć itd.), senzibilizacija javnosti za problem nasilja nad ženama, promoviranje ženskih ljudskih prava, dijeleći znanje i iskustva, gradeći mreže s drugim ženskim organizacijama, lobirajući državne institucije za poboljšanje tretmana i zakonskog položaja žena.”

U prosincu 1992, Centar za žene žrtve rata objavio je svoj prvi dokument, “Pismo namjera”. “Duboko nas se dojmio odgovor i reakcije domaće i svjetske javnosti, napose ženskih i mirovnih pokreta, na sistematsko zlostavljanje i silovanje žena u Bosni i Hercegovini”, prva je rečenica tog otvorenog pisma, koje je pretisnuto u dvojezičnom, hrvatsko-engleskom zborniku “Žene obnavljaju sjećanja – Centar za žene žrtve rata deset godina poslije”, objavljenom 2003, u povodu desete obljetnice prvog izdanja Centra iz 1994. “Demonstracije, akcije podrške i solidarnosti što se organiziraju širom Evrope ohrabruju nas u radu i potiču da intenziviramo svoju pomoć i podršku ženama – žrtvama rata”, stoji u nastavku “Pisma namjera” Centra za žene žrtve rata.

Taj dokument anticipira opasnost kolektivne šutnje. “Iako djelovati treba brzo, potrebno je i stalno imati na umu da će silovane žene, kao i sve žene žrtve ratnog nasilja, osjećati posljedice zločina tokom čitavog svog života i zaslužuju primjerenu stalnu pomoć, a ne samo instant rješenja. Ozbiljni projekti podrške i pomoći ženama zahtijevaju strpljenje i stvarno razumijevanje problema stvoreno na osnovi iskustva i potreba samih žena. U suprotnome, dobre namjere mogle bi se pokazati beskorisnima, kratkoročnima, čak štetnima, i poslužiti isključivo smirivanju savjesti dobrotvoraca.”

Deset godina nakon tog dokumenta, 2003, u predgovoru zborniku 'Žene obnavljaju sjećanja', njegova urednica i feministička aktivistkinja Vesna Kesic zapisala je ovako: "Žene u (u ratu, op.a.) korištene su kao žrtve na čijim je tijelima nacionalizam upisivao svoje državotvorne projekte i 'tisućugodišnje snove'. O stvarnim žrtvama, osim grupa poput Centra za žene žrtve rata, dugo nitko nije vodio računa, niti organizirao pomoć i podršku. Istodobno, feminističke ženske grupe i pojedinke koje su se konformirale s državotvornim nacionalizmom proglašavane su izdajicama, 'vješticama' i 'neženstvenima'. Čim je rat u Hrvatskoj i BiH prestao, žene žrtve seksualnog nasilja, s čijim se brojem manipuliralo i nadmetali se nacionalistički režimi i njihovi sljedbenici, nestale su iz fokusa javne pažnje, a sva 'čast' i neumjerene beneficije pripali su muškarcima, ratnicima".

U Hrvatskoj Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu usvojen je jedanaest godina nakon objavljivanja tog teksta. I taj je zakon, međutim, dijelu potencijalnih žrtava uskratio pravo na priznanje patnje: onima koje su bile "pripadnik, pomagač ili suradnik neprijateljskih vojnih i paravojnih postrojbi" ili su "pravomoćno osuđene zbog sudjelovanja u neprijateljskim vojnim i paravojnim postrojbama, odnosno zbog ugrožavanja ustavnog poretka i sigurnosti Republike Hrvatske."

Danas, trideset godina nakon zločina, kaznena pravda za žrtve seksualnog nasilja u ratu tek je djelomice zadovoljena: premda je Haški sud seksualno nasilje u ratu okvalificirao kao ratni zločin i kaznio neke od počinitelja u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, mnogi počinitelji do danas uspijevaju izbjeći pravdi. Povrh toga, sveobuhvatna pravda još je daleko od ostvarene: mnoge preživjele i preživjeli nemaju nikakva prava, a za patnju koju su pretrpjele i dalje često znaju samo one. Za to su uvelike odgovorni muškarci; oni na vlasti prije svih: njima je, prije nego svima drugima, američka feministkinja Susan Brownmiller, u svojoj knjizi "Protiv naše volje – muškarci, žene, silovanje", uputila feminističku antiratnu optužbu, u formi opore definicije, o seksualnom nasilju u ratu: "Rat muškarcima pruža savršenu psihološku pozadinu da daju oduška svom preziru prema ženama. Sama muškost vojničkog – surova moć oružja samo u njihovim rukama, duhovna povezanost između muškaraca ratnika, muška disciplina dobivenih i ispunjenih naredbi, jednostavna logika hijerarhijskog zapovijedanja – sve im to potvrđuje ono što su oduvijek slutili – da su žene sporedne, da su beznačajne u svijetu koji nešto predstavlja, odnosno da su pasivni promatrači događaja u ringu. Muškarci koji siluju u ratu, obični su muškarci koji su postali neobični svojim ulaskom u najekskluzivniji muški klub na svijetu."

Tekst je nastao u okviru Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama koji provodi Agencija za elektroničke medije

Premda je Haški sud seksualno nasilje u ratu okvalificirao kao ratni zločin i kaznio neke od počinitelja u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, mnogi počinitelji do danas uspijevaju izbjeći pravdi. Sveobuhvatna pravda još je daleko, mnoge preživjele i preživjeli nemaju nikakva prava, a za patnju i dalje često znaju samo one

•

•
•

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "[Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm financijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

